

УНІВЕРСІТЭТ

Пераможца V і XV Нацыянальных конкурсаў друкаваных СМІ «Залатая літара»
ў намінацыях «Найлепшая шматтыражная газета», «Найлепшыя матэрыялы
навуковай, навукова-папулярнай тэматыкі»

11 чэрвеня 2021 года, № 9 (2246)

Падзячны малебен як новая традыцыя да юбілею БДУ

Адукацыя – гэта не сума навук, а здабыццё чалавекам самога сябе і сваёй місіі. Пра гэта, падкрэсліваючы агульнасць у дзейнасці ўніверсітэта і царквы, сказаў рэктар Андрэй Кароль у звароце да ўдзельнікаў вечара духоўнай музыкі 21 мая.

Рэктар падзякаваў Мітрапаліту Мінскаму і За-слаўскаму Веніяміну, Патрыяршаму Экзарху ўсяе Беларусі за магчымасць правядзення падзячнай малітвы і ўсім прысутным за сумеснае маленне на карысць БДУ. Андрэй Кароль падкрэсліў, што важна знаходзіць жыццёвыя арыенціры праз духоўна-маральныя каштоўнасці.

У сваю чаргу, **Уладыка Веніямін** звярнуўся да вытокаў БДУ, успомніў заснавальніка ўніверсітэта – Уладзіміра Іванавіча Пічэту. Першы рэктар БДУ, дзякуючы свайму добраму хрысціянскаму выхаванню і светапогляду, са слоў Уладыкі, здзейсніў значны прарыў у развіцці першага і галоўнага беларускага ўніверсітэта і айчыннай навукі ў цэлым. Мітрапаліт адзначыў важнасць атрымання адукацыі і прафесійных якасцяў нароўні з захаваннем высокай маральнасці і духоўнасці.

Сімвалічным завяршэннем малітвы стаў падарунак юбілейнай граматы да 100-годдзя БДУ. Таксама Веніямін прэзентаваў універсітэту абраз вялебнай Еўфрасінні Полацкай. З імем святой звязана адкрыццё першых адукацыйных устаноў і бібліятэк, а яе жыццё з'яўляецца ўзорам хрысціянскай сілы.

Сумеснае маленне было прымеркавана да 100-годдзя вядачай ВНУ. Мерапрыемства аб'яднала звыш 300 студэнтаў і супрацоўнікаў універсітэта, а таксама артыстаў форуму студэнцкіх хароў «Папараць-кветка».

У рамках вечара ва ўнутраным дворыку БДУ гучаў унікальны царкоўны спеў канкурсантаў форуму «Папараць-кветка». Артысты прадставілі сем універсітэцкіх хароў Мінска, Брэста, Гомеля і Віцебска. Гэта народная харавая капэла БДУ, народны акадэмічны хор «Белая вежа» БрДТУ, народны мужчынскі хор і вакальная студыя «Шанец» ВДУ імя П. М. Машэрава, народная харавая капэла «Дзянніца» ГДУ імя Ф. Скарыны, студэнцкі хор Cantus Juventae МДЛУ, інтэрнацыянальны хор «Дамінанта» БДМУ і народная харавая капэла БНТУ.

Алена МАРЦУЛЕВІЧ

ДА 100-ГОДДЗЯ БДУ

Згодна з Планам мерапрыемстваў па падрыхтоўцы і святкаванні 100-годдзя з дня заснавання БДУ, у красавіку і маі былі праведзены студэнцкія акцыі і мерапрыемствы для супрацоўнікаў, прысвечаныя юбілейнай даце.

*Была закладзена **Алея дрэў** да 100-годдзя БДУ; падведзены вынікі конкурсу «**Жанчына года БДУ**»; арганізавана сімвалічная **выкладка сцяны** ў будынку фізічнага факультэта і галоўнага корпуса, якія зараз рамантуюцца, стартаваў **веламарафон** «100 гарадоў да 100-годдзя БДУ» і інш.

*Да 100-годдзя **Фундаментальнай бібліятэкі БДУ** была выдадзена **кніга «100 гадоў на службе ўніверсітэцкай адукацыі»** і прайшла міжнародная канферэнцыя.

*21 мая ў рамках канцэрта духоўнай музыкі прайшоў **падзячны малебен** з удзелам Патрыяршага Экзарха ўсяе Беларусі **Веніяміна**.

*3 нагоды 100-годдзя БДУ адбылося **ўрачыстае мерапрыемства Нацыянальнай камісіі Беларусі па справах ЮНЕСКА** пры ўдзеле міністра замежных спраў **Уладзіміра Макея**, першага намесніка міністра адукацыі **Ірыны Старавойтавай**, рэктара БДУ **Андрэя Караля**, а таксама прадстаўнікоў кафедраў ЮНЕСКА.

Вякавы юбілей універсітэта ўключаны ў спіс памятных дат ЮНЕСКА, што надае дадзенай падзеі міжнародны статус. БДУ актыўна супрацоўнічае з арганізацыяй праз дзейнасць кафедраў ЮНЕСКА па прыродазнаўча-навуковай адукацыі на хімічным факультэце і «Радзіцыя і менеджмент навакольнага асяроддзя» ў МДЭ імя А. Д. Сахарава. Сумесна рэалізавана шэсць праектаў у галіне адукацыі, навукі і культуры.

За значны ўнёсак у развіццё супрацоўніцтва Беларусі і ЮНЕСКА міністр МЗС уручыў калектыву БДУ дыплом Нацыянальнай камісіі па справах ЮНЕСКА.

Таксама свае віншаванні са 100-гадовым юбілеем калектыву БДУ адрававаў у відэазвароце начальнік аддзела вышэйшай адукацыі ЮНЕСКА **Пітэр Уэлс**.

*На працягу месяца праводзіліся пасяджэнні арганізацыйнай камісіі ўніверсітэцкага аргкамітэта па падрыхтоўцы і святкаванні 100-годдзя ўніверсітэта, а таксама пасяджэнні дырэкцыі па падрыхтоўцы і святкаванні 100-годдзя. На сайце БДУ ў раздзеле «Да 100-годдзя БДУ» размешчаны раздзел «Навіны 100-годдзя БДУ» і актуалізаваная інфармацыя аб партнёрах БДУ і датах найбліжэйшых падзей.

Прадстаўнікі чатырох канфесій наведалі БДУ

13 мая ў рамках культурна-адукацыйнага праекта «Дыялог культур і рэлігій» БДУ наведалі прадстаўнікі вядучых канфесій Беларусі. Праект прысвечаны святкаванню 100-годдзя ўніверсітэта і году народнага адзінства, накіраваны на папулярызацыю культурных каштоўнасцяў беларусаў, аб'яднанне людзей любой прафесіі, веравызнання, сацыяльнага становішча і дабрабыту. Ініцыятарам праекта выступае гістарычны факультэт.

Прадстаўнікі ісламу, каталіцтва, іўдаізму і праваслаўя пазнаёміліся са старажытнымі помнікамі пісьменства

Старт праекту быў дадзены ў сакавіку 2021 г. На працягу некалькіх месяцаў звыш 300 студэнтаў і супрацоўнікаў БДУ наведалі Саборную мячэць, касцёл Маці Божай Будслаўскай у Мінску, цэнтр прагрэсіўнага іўдаізму «Бейт Сімха», храм у гонар абраза Божай Маці «Усіх гаротных Радасць», дзе пазнаёміліся з культурамі праваслаўя, каталіцтва, ісламу і іўдаізму.

Арганізатары і ўдзельнікі праекта запрасілі прадстаўнікоў канфесій са зваротным візітам ва ўніверсітэт. Для гасцей арганізавалі экскурсію ў музей гісторыі БДУ, дзе ім распавялі пра асноўныя этапы станаўлення першага ўніверсітэта Беларусі, пазнаёмілі з асноўнымі дасягненнямі і напрамкамі навуковай, інавацыйнай дзейнасці, распавялі пра міжнароднае супрацоўніцтва.

Госці таксама наведалі Фундаментальную бібліятэку БДУ, якая сёлета адзначае сваё 100-годдзе. Дырэктар бібліятэкі **Уладзімір Кулажанка** распавёў пра сістэму захоўвання і зберажэння бібліятэчнага фонду, этапы станаўлення кніжнага сховішча ўніверсітэта, перспектывы развіцця. Гасцям прадэманстравалі ўнікальныя дарэвалюцыйныя рэлігійныя выданні з аддзела гуманітарна-асветніцкай працы і папулярызацыі кніжных помнікаў Фундаментальнай бібліятэкі БДУ. Яго фонд – 25 тысяч адзінак захоўвання выданняў XVI–XX стст. Загадчыца аддзела **Алена Кінчыкава** распавяла пра багаслоўскую літаратуру ў фондах бібліятэкі. Сярод іх стараверскае выданне XV стагоддзя, «Трыдзёз каларова» 1768 года, багаслоўскія часопісы і кнігі-мініяцюры. Госці падарылі фонду бібліятэкі БДУ сучасныя фундаментальныя рэлігійныя выданні. Сярод падарункаў – Тора з сучасным тлумачэннем, Каран з арабскім тэкстам і перакладам сэнсаў, Новы Завет з перакладам на беларускую мову, фотаальбом «Касцёлы Беларусі», «Распавядзі мне пра іслам: кароткая энцыклапедыя для пачаткоўцаў».

Рыгор Абрамовіч прапануе разам зняць плёнку з Торы

У рамках мерапрыемства адбылося пасяджэнне круглага стала. Прарэктар па выхаваўчай рабоце і сацыяльных пытаннях **Іван Янушэвіч** адзначыў, што БДУ з'яўляецца храмам навукі, сэрца якога – Фундаментальная бібліятэка. Старажытныя выданні, па яго меркаванні, натхняюць не толькі на вучобу, але і на навуковыя даследаванні.

Навуковы кансультант праекта «Дыялог культур і рэлігій», дэкан гістарычнага факультэта, прафесар **Аляксандр Каханойскі** адзначыў:

– Для Беларусі характэрны дух талерантнасці. Духоўныя традыцыі, закладзеныя здаўна, павінны быць перададзены маладому пакаленню. Таму мерапрыемствы накіраваны ў першую чаргу на нашых студэнтаў. Праект выклікаў у іх велізарную цікавасць. Мы плануем працягваць мерапрыемствы ў рамках праекта і расці духоўна. «Дыялог культур і рэлігій» быў прадстаўлены на XIX рэспубліканскай выставе навукова-метадычнай літаратуры, педагагічнага досведу і творчасці навучэнскай моладзі.

Куратар праекта **Аліна Вермейчык**, намеснік дэкана па выхаваўчай рабоце гістарычнага факультэта, адзначыла, што рэлігій-

ныя арганізацыі прымалі ўніверсітэт вельмі цёпла і шчыра. У БДУ з нецярплівасцю чакалі візіту ў адказ і рыхтаваліся да прыезду гасцей з асаблівымі пачуццямі.

Апостальскі адміністратар Мінска-Магілёўскай архідыяцэзіі біскуп **Казімір Велькасец** адзначыў, што ў рэлігіях ёсць агульныя пастулаты:

– Самая галоўная Божая заповедзь: любі Бога і блізкага свайго, і мы імкнёмся гэта пашыраць.

Письменнік і даследчык рукапісаў Карана **Максат Авезаў**, аўтар прац па ісламе і рэлігійных перакананнях мусульман, падзякаваў БДУ за ініцыятыву:

– Фундаментальная бібліятэка БДУ – значны ўнёсак у гісторыю нашай краіны і развіццё будучыні. Мы дорым невялікія працы, у якіх паспрабавалі адлюстравачь маленькі крок мусульман у будучыню нашай краіны, каб яны маглі развіваць той самы ўнікальны дух любові паміж нацыямі і канфесіямі Беларусі. Каб мы не мелі патрэбы ў прынесеным звонку ідэяў, а нараджалі ўласныя ідэі, якія сыходзяць з нашага наваколя. Унікальнага клімату, талерантнасці і любові да блізкага. У Мінскую саборную мячэць прыходзяць студэнты з блізкага замежжа, і мы імкнёмся максімальна

Дзмітрый Радкевіч і Максат Авезаў прэзентуюць Каран

данесці да іх нашы аўтэнтычныя погляды.

Рыгор Абрамовіч, галоўны рабін рэлігійнага аб'яднання абшчын прагрэсіўнага іўдаізму, пахваліў універсітэт за праект:

– Гэта выдатная праграма, у рамках якой студэнты наведалі нашу синагогу. Пытанні, якія яны задавалі, паказваюць высокі ўзровень адукацыі, які яны атрымліваюць ва ўніверсітэце. Мая сустрэча з БДУ прайшла 20 гадоў таму, калі я сам студэнтам быў удзельнікам шэрагу дыскусій. Удвай прыемна праз некаторы час вярнуцца сюды.

Працягнулася мерапрыемства сумесным чаяваннем. За што арганізатарам асобна падзякавалі яго ўдзельнікі: «Атрымліваецца вось проста так пасядзець за адным сталом усім разам. Са студэнтамі і кіраўніцтвам БДУ абмеркавалі пытанні далейшага супрацоўніцтва ў выхаванні моладзі. Пагаварылі пра рэлігійны турызм, абмеркавалі рэканструкцыю і рэстаўрацыю санктуарыя ў Будславе, нядаўна пацярпелага ад пажару».

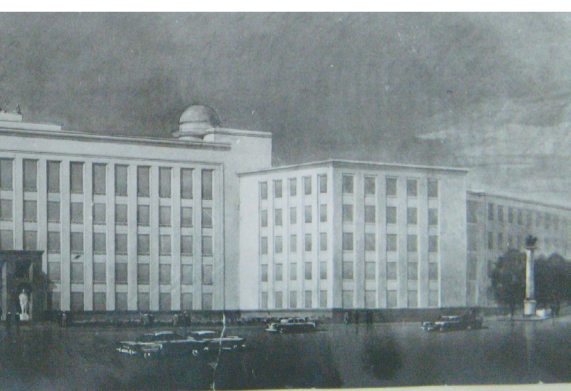
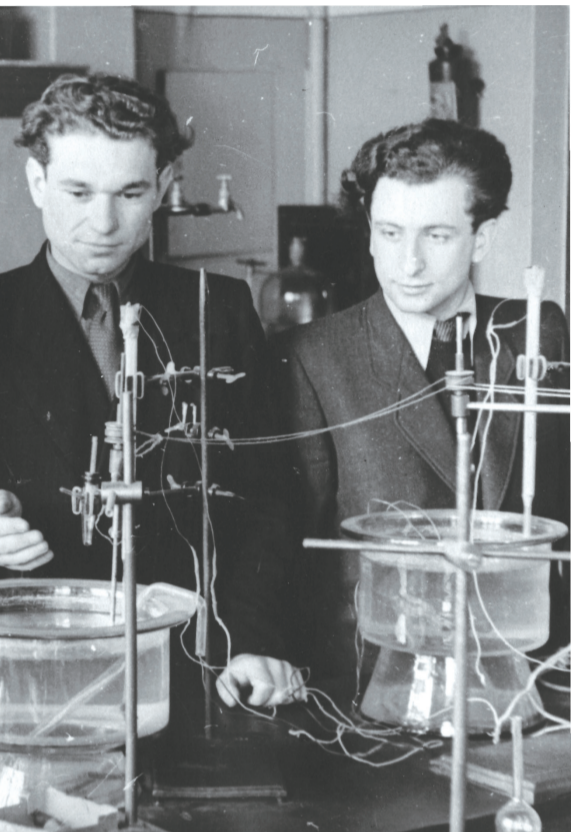
Студэнты задалі пытанні пра сацыяльнае служэнне канфесій у грамадстве. Архімандрый **Сергій (Акімаў)**, рэктар Мінскай духоўнай семінарыі, пахваліў дапытлівасць студэнтаў, пагадзіўшыся, што на

канфесіях ляжыць адмысловая адказнасць. Нярэдка ў нашым свеце менавіта рэлігійныя канфлікты з'яўляюцца асновай нянавісці і ўзброеных супрацьстаянняў. Таму вельмі радуе, што наша маладое пакаленне разумее важнасць міру і згоды ў грамадстве.

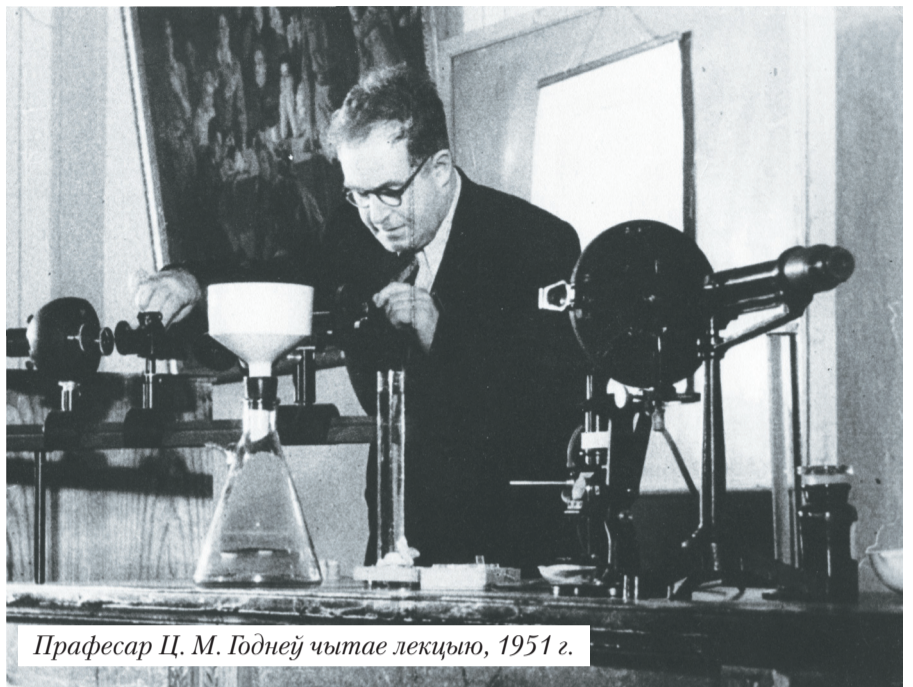
Напрыканцы сустрэчы студэнты-актывісты гістарычнага факультэта **Юрый Тамковіч** і **Аляксандра Мядзведзева** распавялі пра праекты, прымеркаваныя да святкавання 100-годдзя БДУ. Гэта цыкл дакументальных фільмаў, апошні з якіх прысвечаны першаму рэктару, – «Пічэта. Жыццё і лёс»; тэматычныя экскурсіі «Памяць жыве ў пакаленнях» па месцах ваеннай славы; праект «Памяць і слава» на чале з прафесарам **Алегам Яноўскім** пра фарміраванне акадэмічнай супольнасці БДУ; база даных «Воіны-землякі, якія загінулі ці зніклі без вестак на франтах Вялікай Айчыннай вайны», якую курыруюць **Дзмітрый Бузун** і **Вікторыя Латышава**. У ёй – спісы загінулых і зніклых без вестак па імені, годзе нараджэння і званні. Да таго ж – віртуальная выстава «Праз цэрні да зорак», серыя кніг «Інтэлектуальная эліта Беларусі» і актыўны ўдзел ў канферэнцыях і публікаванні навуковых артыкулаў.

Надзея МАРХЕЛЬ

БДУ (61 гг.)

Студэнты матфака, 1960 г.

Прафесар Ц. М. Годнеў чытае лекцыю, 1951 г.

Будаўніцтва інтэрната на вул. Дзімітрава, 1958 г.

На раскопках, 1958 г.

На цаліне, 1957 г.

і яго жыццё, меў поўнае ўяўленне пра справы, падзеі, узначальваючы кафедру фізічнай опыці. Яго своеасаблівым рэктарскім «крэда» стала выступленне на адным з пасяджэнняў вучонага савета ўніверсітэта, дзе ён заявіў: «Трэба рыхтаваць маладыя кадры, якія б маглі тварыць і рабіць вялікія адкрыцці». Што тычыцца задач, якія перш за ўсё павінен быў вырашаць універсітэт, то яны, на думку рэктара, заключаліся ў падрыхтоўцы навукоўцаў, «якія могуць развіваць навуку».

Аднак падрыхтоўка такіх кадраў была немагчымай без належных умоў. Універсітэт пашыраўся, патрабаваліся новыя памяшканні для заняткаў, лабараторыі, інтэрнаты для студэнтаў, кватэры для выкладчыкаў. Улічваючы ўсё гэта, 21 мая 1957 г. Урад БССР прыняў пастанову аб будаўніцтве ў 1957–1959 гг. **галоўнага корпуса ўніверсітэта**. Яго фундамент быў закладзены 2 ліпеня 1957 г. Праект распрацавалі архітэктары М. Бакланаў і А. Духан.

Актыўны ўдзел у будаўніцтве галоўнага корпуса, таксама як і інтэрната на 800 месцаў і іншых універсітэцкіх аб'ектаў, прымалі студэнты. На працягу 1958–1959 гг. яны працавалі групамі па некалькі дзясяткаў чалавек. Ужо ў канцы 1960 г. быў уведзены ў эксплуатацыю інтэрнат на 831 месца па вул. Дзімітрава. Нягледзячы на цяжкасці, да 40-годдзя БДУ было скончана будаўніцтва галоўнага корпуса, што дазволіла вырашыць шмат якіх праблем.

Нашы ў космасе!

12 красавіка 1961 г. прыйшло паведамленне аб запуску касмічнага карабля з чалавекам на борце, амаль што ўсе студэнты і выкладчыкі ўніверсітэта выйшлі на імправізаваны мітынг. Як успамінае выпускнік філфака 1963 г., загадчык кафедры тэорыі літаратуры БДУ прафесар В. П. Рагойша: «Той красавіцкі дзень 1961 года помніцца як цяпер. Мы, студэнты-трэцякурснікі філфака (а ён складаўся тады з трох невялікіх аддзяленняў: беларускага, рускага і журналістыкі), у актавай зале нашага корпуса па вуліцы Чырвонаармейскай [зараз тут месціцца гістфак БДУ – М. Ш.] слухаем

чарговую лекцыю па палітэканоміі... І тут з грукатам расчыняюцца дзверы, у іх – радасна запыханы Жэня Радкевіч, які крычыць: „Нашы ў космасе!“ Што тут пачалося! Усе сарваліся з месцаў і панесліся з актавай залы. А ў калідорах корпуса з рупара радыёпрыёмніка пачало грэмець: „Сообщение ТАСС...“. Хто паспеў апрануцца ў гардэробе, хто не паспеў – усе высыпалі на Чырвонаармейскую. Скрозь хмары выгнула сонца. З усіх бакоў, з усіх устаноў (якая там праца!) на праспект сцякаліся людзі. Тут жа самі шыхтаваліся ў калоны. Аднекуль узняліся над галавамі дэманстрантаў вітальныя плакаты, нават партрэты Юрыя Гагарына ў гермашлема, якога мы толькі вечарам убачылі з экрана тэлевізара. Луналі радасныя воклічы, гучалі песні. Каб усвядоміць тагачасную радасць ад першага палёту ў космас чалавека, ды яшчэ савецкага, павінен нагадаць, што космасам тады трызніла, бадай, усё чалавецтва. Прайшло ўсяго крыху больш за пяць гадоў, як былі запушчаны першыя спадарожнікі Зямлі. Помню, як я зайздросціў свайму земляку Раману Руткоўскаму, які на год раней за мяне скончыў Ракаўскую СШ, паступіў на матэматычны факультэт БДУ і мог у складзе студэнцкага „касмичнага гуртка“ па радыёпрыборы слухаць рэальнае ціўканне спадарожніка». Гэта было сапраўды ўсенароднае свята, якое ўзнікла стыійна.

Адчуванне гонару за поспехі сваёй краіны ў космасе, за тое, што мы першыя, аб'ядноўвала ўсіх, ад першаккурсніка да прафесара ўніверсітэта.

40-годдзе БДУ: перыяд сталасці

У канцы 1950-х гг. працягвалася ўдасканаленне структуры ўніверсітэта, ствараліся новыя факультэты, кафедры, лабараторыі, інстытуты. Так, у сувязі з павелічэннем кантынгенту студэнтаў фізіка-матэматычнага факультэта апошні быў падзелены ў адпаведнасці з загадам міністра вышэйшай адукацыі СССР ад 3 кастрычніка 1958 г. на **фізічны і матэматычны**. У гэтым жа годзе быў створаны вярхоўны факультэт (з 1960 г. – вярхоўнае аддзяленне). Біёлага-глебавы і

геолага-геаграфічны факультэты 3 чэрвеня 1959 г. быў ператвораны ў **біялагічны і географічны**. У верасні 1960 г. на географічным факультэце пачала сваю дзейнасць кафедра глебазнаўства і геалогіі, якую ўзначаліў нядаўна абраны акадэмікам Акадэміі сельскагаспадарчых навук БССР прафесар А. Р. Мядзведзеў; у наступным месяцы на гістарычным факультэце пачаў дзейнічаць Гісторыка-археалагічны музей. У 1961 г. былі створаны кафедры вышэйшай матэматыкі і матэматычнай фізікі (загадчык прафесар А. Х. Турэцкі), фізічнай геаграфіі замежных краін (загадчык прафесар В. Р. Заўрыў), ядзернай фізікі і прымянення атамнай энергіі (загадчык дацэнт А. М. Пісарэўскі); на базе кафедры агульнай і эксперыментальнай фізікі створана кафедра агульнай фізікі.

Універсітэт ўносіў важкі ўклад у падрыхтоўку кадраў для эканамічна слаба-развітых і залежных краін. З гэтай мэтай на падставе рашэння Савета Міністраў БССР ад 17 лістапада 1961 г. у БДУ быў створаны **падрыхтоўчы факультэт**.

Напярэдадні 40-годдзя БДУ вялікая група выкладчыкаў была адзначана дзяржаўнымі ўзнагародамі. Ордэн Леніна атрымалі рэктар А. Н. Сеўчанка, загадчыкі кафедраў М. Ф. Ярмоленка, І. Р. Некрашэвіч, прафесар Ц. М. Годнеў; ордэн Працоўнага Чырвонага Сцяга – прарэктар А. Я. Малышаў, загадчыкі кафедраў Б. І. Сцяпанаў і В. І. Сцяпанаў; ордэн «Знак Пашаны» – дэкан У. Р. Івашын, Д. А. Супруненка, загадчыкі кафедраў Р. В. Булацкі, І. М. Лушчыцкі, М. М. Паўлючэнка, Ф. П. Шмыгаў. Медалём «За працоўную адзнаку» былі ўзнагароджаны дэкан факультэтаў М. Р. Ларчанка, П. З. Савачкін, загадчык кафедры Л. С. Абэцэдарскі; медалём «За працоўную адзнаку» – прарэктар Г. А. Павецеў, дэкан І. Р. Цішчанка, І. І. Трухан, загадчыкі кафедраў М. І. Жыркевіч, У. А. Тамашэвіч.

Універсітэт увайшоў у пару сваёй сталасці; напярэдадні былі новыя падзеі і дасягненні, а таксама новыя праблемы, вырашаць якія будуць перш за ўсё самі выхаванцы БДУ.

Дацэнт Міхаіл ШУМЕЙКА

пераўтварэннямі ва ўніверсітэце. У сувязі з абраннем К. І. Лукашова віцэ-прэзідэнтам АН БССР на пасаду рэктара Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта рашэннем Бюро ЦК КПБ ад 9 красавіка 1957 г. быў прызначаны акадэмік АН БССР А. Н. Сеўчанка, даваенны выхаванец фізіка-матэматычнага аддзялення педфака БДУ. Ён, як адзначаюць сучасныя даследчыкі, ведаў універсітэт

Навучальная бізнес-кампанія – што гэта за актуальная практыка ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі і як яна спрыяе выхаванню новага пакалення моладзі? Распавяла аўтар навучальнага дапаможніка «Асновы дзейнасці навучальнай бізнес-кампаніі» прафесар эканамічнага факультэта Любоў ШУМСКАЯ.

Варта разумець, што ў сучасным свеце прадпрымальным павінен быць не толькі прадпрымальнік, але фактычна кожны чалавек.

Станаўленне прадпрымальнай асобы

Распавядаем пра досвед навучальнай бізнес-кампаніі

Пра этапы станаўлення прадпрымальнай асобы

Зварот да праблемы прадпрымальнасці, прадпрымальніцкай кампетэнтнасці асобы – новая тэма для сучаснага адукацыйнага працэсу. Яна абумоўлена зменай сацыяльных умоў жыцця грамадства, фарміраваннем рынкавых адносін. Прыярытэт аддаецца эканоміцы ведаў, галоўны немагчымы актыў якой – чалавечы капітал. Істотна змяняюцца патрабаванні працадаўцаў да спецыяліста-выпускніка: нароўні з якасцю прафесійнай падрыхтоўкі на пярэдні план высоўваюцца патрабаванні да яго як асобы.

На сучасным рынку працы запатрабавана прадпрымальная асоба: крэатыўная, адказная, самастойная, амбіцыйная, якая ўмее выбудоваць камунікацыі, прымаць рашэнні ў сітуацыі нявызначанасці, генераваць ідэі для праектаў і ўвасабляць іх у рэальны прадукт.

Пры гэтым трэба размяжоўваць паняцці «прадпрымальніцтва» (разнавіднасць эканамічнай дзейнасці) і «прадпрымальнасць» (інтэгральная асобная якасць, абсалютна неабходная для паспяховасці прадпрымальніцкай дзейнасці). Варта выразна разумець, што ў сучасным свеце прадпрымальным павінен быць не толькі прадпрымальнік, але фактычна кожны чалавек.

Памылкова лічыць, што станаўленне прадпрымальнай асобы – місія выключна вышэйшай школы. Прадпрымальніцкая якасць, прадпрымальніцкую кампетэнтнасць асобы неабходна паслядоўна фарміраваць на ўсіх ступенях сістэмы адукацыі, пачынаючы ад дашкольнага выхавання да ўніверсітэцкай падрыхтоўкі. У гэтым працэсе мы вылучаем тры асноўныя этапы:

- дашкольны як азнаямленчы этап разумення найпрасцейшых базавых паняццяў эканамічнай пісьменнасці. І прыклады гэтаму ў нашай адукацыйнай практыцы ўжо ёсць: папулярная цяпер у выхавальнікаў дзіцячых садоў кніга вядомага беларускага дзіцячага пісьменніка Уладзіміра Ліпскага «Грошык і таямнічы кошкі». Але нароўні з падобнымі кнігамі будучыня за актыўнымі гульнявымі тэхнікамі эканамічнай скіраванасці, якія яшчэ трэба стварыць для дашкольнікаў;

- атрыманне агульнай сярэдняй адукацыі як прапедэўтычны этап. Яго місія – забяспечыць падрыхтоўку навучэнцаў да ўсвядомленага выбару будучай прафесійнай дзейнасці. У гэтым плане актуальнае не толькі паслядоўнае засваенне асноў эканамічных ведаў праз факультатывы,

спецкурсы, але і развіццё вышэйназваных намі асобных якасцяў і здольнасцяў з дапамогай інавацыйных адукацыйных практык. Да іх адносіцца навучальная бізнес-кампанія. Распавядаючы пра гэты спецыфічны падрабязней ніжэй;

- прафесійная адукацыя, на вяршыні якой знаходзіцца вышэйшая школа. На гэтым этапе ўжо даволі падрыхтаваны і матываваны ў эканамічным плане студэнты атрымліваюць магчымасць распрацоўваць і ўвасабляць у рэальныя бізнес-праекты свае ідэі праз удзел у дзейнасці стартап-цэнтраў, тэхнапаркаў, бізнес-інкубатораў. Добры прыклад – міжнародны штогадовы конкурс бізнес-ідэй і стартапаў Startup Heart, які праводзіцца на базе эканамічнага факультэта БДУ. У якасці яшчэ аднаго прыкладу магу прывесці ўнікальны досвед кафедры інаватыкі і прадпрымальніцкай дзейнасці эканамічнага факультэта БДУ па распрацоўцы навучальна-праграмнай дакументацыі і вядзенні факультыва «Асновы прадпрымальніцкай дзейнасці» для студэнтаў трэціх курсаў на 14 факультэтах БДУ.

Пра навучальную бізнес-кампанію

Сутнасць адукацыйнай практыкі «навучальная бізнес-кампанія» – вывучаць вытворчыя працэсы прадпрыемства праз дзелавую гульню. Такая практыка як форма была распрацавана яшчэ ў 1860 годзе чэшскім прафесарам Адэнталем. Яна была названа «навучальнае бюро». Па задуме аўтара, навучальнае бюро прызначалася для навучання спецыялістаў вытворчай сферы. З часам з'явіліся новыя мадыфікацыі гэтай дзелавой гульні. Яны прымяняюцца ў 40 краінах: на вытворчасці і ў навучальных установах пад назвай «навучальная фірма».

З 2010 г. такую практыку пад назвай «школьная/вучнёўская бізнес-кампанія» сталі ўкараняць

установы адукацыі Мінскай вобласці.

У 2015 г. цэнтру развіцця моладзевага прадпрымальніцтва эканамічнага факультэта БДУ, дырэктарам якога была я, Міністэрства адукацыі даручыла распрацаваць праект па навукова-метадычным забеспячэнні такой практыкі. Наш даследчы калектыў прапанаваў уніфікаваць яе назву. Так з'явілася новае паняцце «навучальна бізнес-кампанія (НБК)». Зараз яго паўсюдна выкарыстоўваюць у беларускіх сферах адукацыі і бізнесу.

Калі працавалі над праектам, вывучылі досвед НБК у шматлікіх установах адукацыі Беларусі і іншых краін. Раствлумачу, у чым яе сутнасць. У рамках дадатковай адукацыі ў навучальных установах у вольны ад асноўных заняткаў час ініцыятыўныя дзеці ствараюць НБК для рэалізацыі пэўнай прадпрымальніцкай ідэі. Для гэтага

фарміруецца каманда, размяркоўваюцца ролевыя функцыі (кіраўніка, менеджара, маркетолога, бухгалтара і г. д.), распрацоўваюцца стратэгія рэалізацыі ідэі, бізнес-праект і бізнес-план. У якасці мэдэратара дзейнасці НБК выступае куратар – педагог гэтай навучальнай установы.

Я апісала мэдэльнае ўяўленне НБК. Але на практыцы мы выявілі, што дзейнасць НБК носіць даволі спонтанны характар. Куратары працуюць на грамадскіх пачатках. Яны педагогі-прадметнікі, якія не валодаюць належнымі ведамі і кампетэнцыямі ў эканамічнай сферы і прадпрымальніцтве.

Была зроблена выснова, што для забеспячэння прававога статусу педагога як куратара НБК яму неабходная нароўні з асноўнай адукацыйнай дадатковай эканамічнай падрыхтоўка. Цяпер яе мэтазгодна ажыццяўляць праз павышэнне кваліфікацыі ў інстытутах развіцця адукацыі.

Пра эксперымент па стварэнні навучальных бізнес-кампаній

Для абагульнення досведу, распрацоўкі і ўкаранення праграмнай дакументацыі, павышэння такой кваліфікацыі на базе ЦРМП эканамічнага факультэта БДУ ў 2017/2018 навучальным годзе праводзіўся эксперымент па падрыхтоўцы навучэнцаў (патэнцыйных кіраўнікоў НБК) і педагогаў (патэнцыйных куратараў НБК) да стварэння навучальных бізнес-кампаній. Яны прадстаўлялі 18 устаноў адукацыі Цэнтральнага

раёна Мінска. Праект актыўна падтрымлівала адміністрацыя раёна, а яго спонсарам выступіў «БСБ Банк».

Адным з галоўных вынікаў эксперыменту стала распрацоўка 18 бізнес-праектаў у сферы адукацыйных, турыстычных і сацыяльных паслуг. Некаторыя праекты былі глыбока прапрацаваны і рэалізаваны ў гатовыя прадукты. Дзеці стваралі канцэпцыю адукацыйна-забаўляльнага цэнтра, электронны даведнік, мадэль гуртка па кіберспорце і г. д. Прыдумлялі, як запусціць і наладзіць вытворчасць экасумаў і аксэсуараў з атласных стужак. А праект «Інфашэрынг» па будове сеткі камунікацый паміж жыхарамі раёна, установамі адукацыі і муніцыпальнымі ўладамі каманды сярэдняй школы № 48 увайшоў у лік конкурсных праектаў, рэкамендаваных для ўдзелу ў Startup Heart.

Атрыманая веда вучні і іх куратары ўвасобілі ў развіццё НБК у сваіх установах адукацыі. Яны прыходзілі на заняткі з гарачымі вачыма, прапаноўвалі і абмяркоўвалі крэатыўныя ідэі, творча падыходзілі да любога задання, вучыліся з цікавасцю.

Што паказаў эксперымент? У дэяцэй змяніўся вобраз мыслення – яны сталі больш рацыянальнымі, умеюць планаваць, кіравацца эканамічнымі ведамі. Гэта сталі адзначаць як іх педагогі, так і бацькі. Настаўнікі, якія праішлі навучанне, сталі больш творчымі, пашырылі гарызонты свайго мыслення, натхніліся ідэямі для новых напрамкаў у сваім прафесійным развіцці.

Важным вынікам працы стала падрыхтоўка і публікацыя аўтарскіх калектывам у складзе Л. І. Шумскай, С. В. Дубкова, Н. В. Бардачовай навучальнага дапаможніка «Асновы дзейнасці навучальнай бізнес-кампаніі» з грыфам Міністэрства адукацыі Беларусі.

Кніга выйшла ў лютым 2021 г. тыражом 1000 асобнікаў. З іх 700 асобнікаў атрымалі інстытуты развіцця адукацыі і навучальныя ўстановы нашай краіны.

На XIX Рэспубліканскай выставе навукова-метадычнай літаратуры, педагагічнага досведу і творчасці навучэнскай моладзі, якая прайшла ў красавіку, Міністэрства адукацыі ўзнагародзіла аўтарскі калектыў кнігі дыпломам I ступені. Навучальны дапаможнік таксама атрымаў залаты медаль на міжнародным конкурсе «Наватар» (г. Новасібірск, Расія).

Працу над праблемай станаўлення прадпрымальніцкай кампетэнтнасці асобы ў адукацыйным працэсе мы будзем працягваць.

Марыя ШНА

